

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).**
M. kir. Államnyomda
 Nándor-tér 1.
M. kir. tud. Egyetemi ny.
 Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).**
Bagó M. és Fia
 Ponty-utca 4.
Goldberger Ignác
 Fő-utca 23.
Heisler Jaroslav
 Yárkeri-rakpart 1.
Kellér Dániel
 Attila-utca 63.
Müller K. (Münster K.)
 Albrecht-út 3-5.
Wesselényi Géza
 Zsigmond-utca 11.
- III. kerület (Ó-Buda).**
Bartalics Imre
 Remete-hegy.
Bichler I.
 Kiskorona-utca 15.
Wimmer Márton
 Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).**
Anglo-nyomda
 Molnár-utca 24.
Barcza József
 Váci-utca 66.
Belvárosi könyvnyomda
 Váci-utca 79.
Buschmann Ferencz
 Koronaherczeg-utca 8.
Franklin-Társulat magy.
 irod. int. és könyvny.
 Egyetem-utca 4.
Goszler Gyula
 Aranykéz-utca 1.
Hunyadi Mátyás, irod. és
 könyvnyomda-intézet
 Zöldfa-utca 43.
Langer Ede és Fia
 Zsibáros-utca 1.
M. kir. posta- és távirda-
 igazgatóság könyvny.
 Főposta-épület.
Mercur kő- és könyvny.
 Kecskeméti-utca 5.
Nagy Sándor
 Papnövelde-utca 8.
Id. Poldini Ede és Társa
 Irányi-utca 1.
Róth József
 Ujvilág-utca 6.
Singer Lipót
 Károly-körút 24.
Sűz Dávid
 Fővám-tér 5.
Székesfővárosi házi ny.
 Központi városház.
Ullmann József
 Régi posta-utca 4.
Várnai Fülöp
 Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t.**
 Vármegye-utca 11-13.
Wodianer F. és Fiai
 Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).**
Bendiner A.
 Arany János-utca 18.
Berkovits János
 Hold-utca 27.
Budapesti közuti vasút
 r.-t. nyomdája
 Lipót-körút 22.
Czettel és Deusch
 Bálvány-utca 12.
Hamburger és Birkholz
 Csáky-utca 13.
Hungária-könyvnyomda
 és kiadó-üzlet
 Váci-körút 34.
Kálmán M. és Társa
 Vadász-utca 32.
Kanitz C. és Fiai
 Vadász-utca 26.
Károlyi György
 Kálmán-utca 5.
Kaufmann József
 Arany János-utca 4.
Kertész József
 Mária Valéria-utca 11.
Kollmann Fülöp
 Arany János-utca 34.
Krausz S. és T.
 Zoltán-utca 11.
Légrády Testvérek
 Váci-körút 78.
Lengyel Lipót
 Vadász-utca 35/a.
Löv Ede
 Váci-körút 80.
Márkus Samu
 Báthory-utca 20.
Minerva kő- és könyv-
 nyomda
 (tul. Gansl Zs.) Sas-u. 29.
Magy. kir. postatakarék-
 pénztár nyomdája
 Széchenyi-utca 2.
Pallas, irod. és nyomdai
 részvénytársaság
 Kálmán-utca 2.
Pesti Könyvnyomda-
 Részvénytársaság
 Hold-utca 7.
Pesti Lloyd-társulat
 Könyvnyomdája
 Dorótya-utca 14.
Pollák M. Miksa és Tsa
 Akadémia-utca 15.
Preszburg Frigyes
 Arany János-utca 14.
Schlesinger és Kállai
 Bálvány-utca 18.
Thália-nyomda
 Csáky-utca 2/b.
- VI. ker. (Terézváros).**
Ádria kő- és könyv-
 nyomda-vállalat
 Dávid-utca 1/b.
- Brózsza Ottó**
 Váci-körút 17.
Ehrnstein Mór
 Laudon-utca 4.
Engel S. Zsigmond
 Vörösmarty-utca 56.
Európa, irod. és nyom-
 dai részv.-társaság
 Ó-utca 12.
Fővárosi nyomda, vona-
 lozó- s könyvkötő-r.-t.
 Podmaniczky-utca 39.
Fried és Krakauer
 Dalszínház-utca 10.
Friedmann Á.
 Gyár-utca 54.
Fuchs Samu és Társa
 Podmaniczky-utca 27.
Gelléri és Székely
 Podmaniczky-utca 47.
Gergely Miksa
 Lázár-utca 2.
Glückselig M.
 Hunyady-tér 7.
Goldschmiedt Lipót
 Révay-utca 6.
Gross és Grünhut
 Gyár-utca 32.
Herrman Ignác
 Szerencsen-utca 20.
Hornyánszky Viktor
 cs. és kir. udv. könyvny.
 Aradi-utca 14.
Hunnia könyvnyomda
 Teréz-körút 3.
Kassino Jakab
 Király-utca 26.
Kellner és Mohrlüder
 Gyár-utca 31.
Klauber Ignác
 Új-utca 6.
Korvin Testvérek
 Révay-utca 14.
Kosmos műintézet, kő-
 és könyvnyomda r.-t.
 Aradi-utca 8.
Kunusy Vilmos és Fia
 Teréz-körút 38.
Löbl Dávid és Fia
 Andrássy-út 19. és
 Nagymező-utca 26.
Luszt Sándor
 Gyár-utca 50.
M. kir. államvasutak
 menetjegy-nyomdája
 Csengery-utca 33.
Markovits és Garai
 Lázár-utca 13.
Muskát Béla
 Teréz-körút 27.
Neumayer Ede
 Próféta-utca 7.
Orsz. központi községi
 nyomda-részvénytárs.
 Váci-körút 61.
Pollacsek Mór
 Ó-utca 38.
- Posner K. Lajos és Fia**
 Csengery-utca 31.
Quittner József
 Váci-körút 16.
Radó Izor
 Váci-körút 1.
Rigler József Ede r.-t.
 Rózsa-utca 55.
Schmelcz és Schillinger
 Csengery-utca 51.
Schmidt H.
 Szerencsen-utca 6.
Welles és Kramer
 Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).**
Árpád kő- és könyvny.
 (Klein és Kronstein)
 Valero-utca 9.
Athenaeum, irodalmi és
 nyomdai részv.-társ.
 Kerepesi-út 54.
Bárd J.
 Miksa-utca 16.
Deutsch József
 Károly-körút 7.
Elek Bernát és Fia
 Kertész-utca 37.
Galltzenstein H.
 Dohány-utca 68.
Garai Mór
 Károly-körút 3.
Goldfaden Márk
 Kerepesi-út 36.
Gonda és Társa
 Akácza-utca 50.
Hedvig S.
 Dohány-utca 12.
Klein Samu
 Akácza-utca 64.
Kossuth Lajos-nyomda
 (tul. Laufer Jakab és
 Holländer József.).
 István-tér 9/b.
Löbl Mór
 Király-utca 27.
Löblovitz Zsigmond
 Csömöri-út 54.
Nagel István
 Vörösmarty-utca 17.
Neuwald Illés
 (tul. Berger Ármán)
 Dohány-utca 44.
Pannonia-nyomda
 Rombach-utca 8.
Propper Leó
 Erzsébet-körút 35.
Reich Ármán
 Dohány-utca 84.
Roth és Krausz
 Kertész-utca 23.
Rubin J.
 Király-utca 13.
Spatz Henrik
 Dob-utca 55.
Spinner és Schwarz
 Valero-utca 12.
Spitzer Márk
 Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
 Kazinczy-utca 35.
Vasvári és Társa
 Csömöri-út 13.
Ifj. Weisz Manó és Társa
 Csányi-utca 13.
Wendt-féle könyv-
 nyomda stb.
 Károly-körút 19.
Zeisler M.
 István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).**
Budapesti Hirlap nyomd.
 Röck Szilárd-utca 4.
Özv. Fried Ignáczné
 József-utca 14.
Fritz Ármán
 József-körút 9.
Hell I. Ede
 Luther-utca 4.
Jäger H.
 József-körút 42.
Klein Vilmos
 Kerepesi-út 73.
Kohn Simon
 József-körút 5.
Laufer Jakab
 Kerepesi-út 65. és
 Nagyfuvaros-utca 11.
Révai és Salamon
 Üllői-út 18.
Rózsa Kálmán és neje
 Szentkirályi utca 30.
Schulcz Adolf
 Baross-utca 81.
Stephaneum (a Szt. István-
 Társulat nyomdája)
 Szentkirályi-utca 28a.
Szent Anna-nyomda
 Baross-utca 66-68.
Szent Gellért-nyomda
 (Valter E.)
 Práter-utca 44.
Szent László-nyomda
 Röck Szilárd-utca 28.
Weissenberg Ármán
 József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).**
Engelmann Mór
 Vámház-körút 15.
Műszaki irodalmi és
 nyomdai vállalat
 (Feldmann Mór)
 Soroksári-utca 5.
Pátia-nyomda részvény-
 társaság
 Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).**
Első kőbányai könyvny.
 Jászberényi-út 1.
Lőrinczl F.
 Maglódi-út (Gyűjtő-fogház).
Merendliák Károly
 Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abauj-Szepsi**
Vongrey Gusztáv.
- Aburdhánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátyás.
Szavadill József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyorsajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Gyulai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczy«-nyomda (tulajd.: Némédi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilheim Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Rajkovicz Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balázsfalva**
Gör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Ábrahám Mór.
- Barcs**
Skríbanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békkés**
Báró Drechsel Géza.
- Békkés-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Lepage Lajos.
Povázsay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-nyomda (tul.: Juhász Pirokska).
Engel Jenő.
- Beszterce**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Ciurcu és társa.
Ötött János Fia.
Herz és Társa
Muresianu Aurél.
Schlandt G.
- Breznóbánya**
Kreislér J.
- BudafoK (Promontor)**
Leopold és Frank.
- Buziás**
Ullmann F.
- Csáková**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Györgyjakab Márton.
Létz János.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Debreczen**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakob.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombóvár**
Dombóvári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Schwarz Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsa.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Erseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn-Mór).
Stamberger Lajos.
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Gusztáv.
»Hunnia«-könyvnyomda (tul.: Gerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerovsch G.
Mohovich Emidio
Unió könyvnyomdai mintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogarás**
Thierfeld Lipót.
- Galántha**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgócz**
Szold Jakob.
Sternér Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János
Szabó Testvérek.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Schimmerling Dávid.
- Gyöngk**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Győregyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-nyomda (tul.: Szávay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dobay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (bérlo: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózés
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hatvan**
Hoffmann J. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-nyomda (tul.: Stein Ignácz).
- Ipolyás**
Neumann Jakob.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kaczvinszky Zoltán.
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**
Jurecs Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
Rosa Viktor.
Ries Lajos.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Részvény-nyomda.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignácz.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózés.
- Király-Helmezc**
Klein József.
- Kisbér**
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Gallovics Jenő.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignácz.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignácz.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyar Mihály).
Óamán János örököse.
Gombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Zobázt Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szenácssy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Lajta-Szent-Miklós**
Fleischmann Ignácz.
- Léva**
Dukez Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-nyomda.
Losonczi Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczali**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénynyomda.
Wider Mendel Fia.
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (bérlo: Sztupjár István).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg G. A.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch és Braun.
Gyikó Károly.
- Miava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignácz.
- Miskolcz**
Forster, Klein és Ludvig
Stamberger Bernát.
Szelényi és Társa.
- Módos**
Staits Oyörgy.
- Mohács**
Blandi János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Süveges József.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignácz.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály.

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL
Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

Az egri érseki liceumi nyomda.*

Egerben az első könyvnyomdát *Royer Ferencz* alapította 1745-ben s nagy küzdelemmel folytatta működését többnyire egyházi irányú nyomtatványok kiállításával 1751-ig, midőn halála után volt munkatársa: *Bauer József* vette át a nyomdát. De ő sem volt szerencsésebb üzletében elődjénél, mert oly rosszul ment dolga, oly sok adóssága volt, hogy a kamatokat sem birta fizetni a liceumi alapnál, melyet az egyházmegyei ájtatos alapítványok hivatalában kezeltek.

Gróf Barkóczy Ferencz, akkori egri püspök, hogy a tőkét és kamatait megmentse, ebbe a tartozásba a nyomdát és az iparjogot is megvette.

Az átvétel után a püspök *Bauer József* nyomdászt és most már a liceum nyomdáját egy pap felügyeletére bizta és 1760-ik évben *Mária Teréziától* a liceumi nyomda működésére privilégiumot kapott.

A liceum-épület elkészülte után *gróf Esterházy Károly* püspök rendeletéből a nyomdát jelenlegi helyiségébe tették át.

Míthogy a nyomdát a liceumi alapból szereztek, az tehát a liceum tulajdonát képezi, s sem a káptalannak, sem másnak, mint egyedül az érseknek joghatósága alá tartozik. Eleinte évenként püspöki segítségben részesült s ha munkája nem volt, a püspökök azonnal bizonyos könyvek nyomtatása iránt intézkedtek. A legrégibb számadások szerint a püspök és később 1804-ik év után, midőn az egri püspökséget érsekségre emelték, az érsek fizette az általa megrendelt nyomtatványok számláit, hasonlóan az egyházmegye számára szükségelt munkákat is éppen úgy, mint bármely magánmegrendelő, miután a nyomda később megyei, városi és magánnyomtatványok kiállítására is vállalkozott.

Hogy berendezése mily szerény volt, mutatják

* Ezt az érdekes cikket lapunk egy régi olvasójától kaptuk, a ki talán leghivatottabb arra, hogy az egri liceumi nyomda történetét megírja. Szerk.

az 1815—1818-ig meglevő régi nyomdai munkakönyvek. Ezekben *Gyalokay Ignác* faktor vezetése mellett *Kovachich Márk* szedő, *Kurtsits József* nyomó, tehát egy szedő és egy nyomó működése van feltüntetve, de működésük közös volt, olyformán, hogy a szedő munkáját a nyomó is végezte, míg viszont szükség esetében a nyomónak a szedő is segédkezett.

Ily szerényen működött a nyomda az 1820-ik évig, innen már szaporodott a munka és a személyzet is.

Érdekes, mit a régi munkakönyvek mutatnak, tudniillik, hogy a tősgyökeres magyar városban, Egerben, a megrendelt munkákat a nagy könyvbe latin nyelven írták be, míg a munkások az ő munkakönyveikbe német nyelven írták be a végzett munkákat.

A későbbi években, 1825 – 1835, *Haberl József* volt a faktor, alatta már három szedő: *Mayer Lipót*, *Krammer Antal*, *Zehetner József* és egy nyomó: az öreg *Kurtsits József* működött.

Mayer Lipót szedő 1827. január 20-án munkakönyvébe így ír:

	fl.	kr.
Arany-Kúts Titel Bogen	6	—
Sr. Excellenz des Herrn Erz-Bischof Titel zum Schematismus, 2 Columen	1	—
Theater-Zettel am 20., 21. Quart, und 22. Folio	3	30
	10	30

Richtig empfangen.

Kurtsits József nyomó 1833. december 21-én munkakönyvébe így ír:

	fl.	kr.
Baal-Zettel nach Gyöngyös	1	—
Preiscourant von Stanzel	1	—
Theater-Zettel den 17. 19. 22.	3	—
Schematis Erlau Nr. 9.	6	—
Regal-Tabele 4-mal 1 Risz	10	—
Zuckerbäcker Nachricht	1	—
Summa	22	—

Richtig erhalten.

Ebből láthatni, hogy a heti keresetek 10 és 22 frt között voltak a régi jó világban, a sajnóforint világában.

A negyvenes években, midőn az egri érseki megye papjai között a magyar irodalmi működés lendületet nyert és azok jelesei közül *Tárkányi B. J.* a központba került s később *Pyrker J.* érsek udvari papja lőn, kezdte meg az *egyházi énekek* és a *magyar nyelvtan* kiadása által irodalmi tevékenységét és termékenységét, mely által a nyomdának állandó munkát szerzett és a munkák izléesesebb kiállítására befolyással volt. Meglátszott ez különösen abban, hogy míg a nyomda eddig kizárólag meritett papirost dolgozott fel, már Tárkányi minden munkáját simított gép-papíron nyomatta. Ő nagyon szerette a nyomdai foglalkozást, sok időt töltött a szedők között, még a későbbi években is, különösen szerette az ő Mukikáját (Novotha János szedőt),* kivel sokat beszélgetett a technikai beosztásokról, úgy, hogy nem egyszer mondta:

— Én a nyomdafestékekkel telt levegőben jól érzem magam.

Tárkányi mint érsek-udvari pap és irodalmi férfiú nagyban emelte a nyomda haladását részint saját munkái, de különösen összeköttetései folytán, Petőfivel benső barátságban volt. Ő volt úgyszólván a nyomda feje, különösen 1846-tól, midőn a nyomda bérbe volt adva *Joó Jánosnak*, ki nem volt tanult nyomdász, így nem is sokat értett a nyomdai dolgokhoz. Ő, ki szorgalma és sokoldalú munkássága által asztaloslegényből lett a liceumban rajztanító, később szenvedélyes gazdász és kitűnő bortermelő, majd helyi lapszerkesztő, sok nehézséget okozott a nyomda gyorsabb fejlődésében, hozzájárult betegeskedése, melynek folytán hallását is elveszítette. Ily körülmények között szerencse volt, hogy a főnököt a nyomdában oly tekintély pótolta, mint Tárkányi.

Az 1846—1849-iki időszakban a nyomda sok munkát végzett, különösen ájtatos énekek egész sorozatát adta ki Tárkányi sok ezer példányban, azért már 1846-ban állították fel az első vas kézi-sajtót, melyen Szlammer Ágoston fáradhatlan munkásságot fejtett ki.

1848-ban városi bankókat is nyomattak az érseki liceumi nyomdában.

A szabadságharc lezajlása után, midőn a szomorú korszak beállott és a sajtó munkásai nagy részben hujdosni kényszerültek; midőn a magyar ember, a magyar szó, a magyar irodalom és ezekkel a magyar nyomdászat gyásznapjait élte, foglalta el 1850-ben *Bartakovics Béla* az

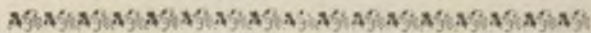
* *Novotha János* 1899. évi június hó 28-án hunyt el 65 éves korában Egerben.

egri érseki széket. Az új érsek legközelebb Tárkányi irodalmi működését a Deharbe-féle katekizmusok magyar fordítására irányzta; e vállalat nagy horderejű volt, mert négyféle kiadása volt és ezeket az akkori viszonyokhoz mérve évenként nagy mennyiségben nyomatták, ugyanis; *cleni* katekizmus, 8-ad alak, 2 iv, 20.000—30.000 példányban, *kis* k. 6 iv, 6000—8000 péld., *közép* k. 12 iv, 2000—3000 péld. és *nagy* k. 18 iv, 1000—2000 példányban, mind kis 8-ad alakban. Ezek a munkák oly lendületet adtak a nyomdának, hogy 1853-ban az *első gyorsajtót* — egy *Löser-féle*, húrral és sinen járó — kellett felállítani.

De politikai, nagy nemzeti magyar szellemű ténykedésnek lőn a magyar nyelven kiadott katekizmus alapja, mert ezáltal lett ellensúlyozva az akkori nagy germanizátor: *dr. Haas Mihály*, a helytartótanácsnál tanügyi és vallási előadó — későbbi szatmári püspök — működése, ki még az alföldi tanyái iskolákban is németül akarta a katekizmust taníttatni. De Bartakovics B. egri érsek erélyesen folytatta a magyar nyelv és irodalom ápolását s hogy ezt sikeresebben tehesse, mint a Szent István-Társulatnak védnöke, megindította ez által az ő költségén az olasz Cantu Caesar Világtörténet kiadását magyar fordításban és a társulat alelnöke, egyszersmind az egri érsek kanonokja: *Danielik János* által az egri érseki liceumi nyomdát bérbe vettette 1860. január 1-én.

Itt új korszak kezdődik az egri érseki liceumi nyomdára nézve.

(Folytatása következik.)

A reprodukció általában.

A fénynyomás (Lichtdruck).

A fénynyomás az az eljárás, a mely által valamely negatív alatt megvilágított, kromsóval fényérzékenyített zselatinrétegből oly lemezt lehet előállítani, a melyről aztán könyomdai sajtón (ezen némi kis átalakítást téve) nagyobb számú sokszorosítások készíthetők, a melyek szépségre, színre, színárnyéklatra, erőre és világosságra nézve a legfinomabb fényképekhez nemesak hasonlóak, de azokat még fölül is mulják, miután tartósabbak, olcsóbbak, a készítésnél a fénytől függetlenek és így ha a sajtóból kikerülnek, mindjárt használhatókká lesznek, a nélkül, hogy további eljárásra volna szükség. Ez eljárásnál még a kéregpapírra való felragasztás is fölöslegessé válik.

A fénynyomás feltalálójául az 1886-ban Münchenben elhunyt *Albert József* udvari fényképészt lehet tekinteni, mert habár előtte mások is kísérleteztek hasonló irányban, mégis ő volt az első, a ki ez irányban teljesen kielégítő eredményt ért el és eljárását, melyet neve után Albert-nyomásnak neveztek, műszaki tudományos alapra állította, a mi azóta kiváltképpen J. B. Obernetter által Münchenben továbbfejlesztetett.

Az az eljárás, a melyet Albert gyakorolt, már egész terjedelmében nincs használatban és nevezetesen a mai eljárás attól lényegesen eltér, mert az üveglemez és zselatin közötti közvetítő kötőszert nem azonos a feltalálóéval. Mi most csak a jelenkori tökéletesített eljárást vesszük tekintetbe.

A nyomásra való lemez egy nagyon csekély vastagságú zselatinhártját képez, a melylyel a tükörüvegtábla körülbelül egy centiméter vastag, félkörben leköszörült szögletekkel és szélekkel bevonva van. Lehet vékonyabb lemezeket is használni, de ezeket az eltörés meggátlása végett erős lemezekre erősítjük. Hogy az üveglemez felüfetének simára köszörültnek kell lennie, az ma már többé nem feltétlen kellék, de szükséges lesz, ha az a többszöri használat által felkarcosodik. Üveglemezen kívül még porcellánból, égetett agyagból, vörösréz vagy horganyból is lehet lemezt előállítani, de mégis az üvegnek adják az elsőbbséget, mivel annak átlátszó-sága lehetővé teszi, hogy a képet a lemásolás alatt a hátulsó oldalról is megfigyelhessük és ellenőrizhessük.

A fénynyomás kézi- vagy gyorssajtóval történik, a mi a könyomásnál használt sajtóktól és gépektől csak csekély eltérésben különbözik. A fénynyomásra való lemezt, épp úgy mint a könyomású lemezt, a nyomás előtt meg kell nedvesíteni, de mivel itt a főtényező zselatinból áll, a minnek a minden lenyomásnál ismételt megnedvesítés és szárazzá tölés által hamar el kellene tűnnie és így csak nagyon kevés jó lenyomatot kapnánk, egy oly nedvesítő szer után kutattak, a melynek használata nagyobb példányszámot eredményezne. Ezt a szert a gliczerinben találták fel. Ugyanis 500 gr. gliczerint 300 gr. vízzel és 15 gr. közönséges, a keverés előtt vízben felolvasztott konyhasóval vegyítünk össze. Ezzel a nedvesítő vízzel öntjük le a lemezt és körülbelül két óra hosszáig hagyjuk rajta. Egy ilyen lemez a gyorssajtón 200 nyomást is elbir, mielőtt még egyszer megnedvesítésre lenne szükség. A kézisajtónál gyakoribb a megnedvesítés, már 40—50 nyomás után szükséges, mert itt a papír tovább marad a lemezen és a nedvességet gyorsabban felszívja, mint a gyorssajtón való nyomásnál.

A mi pedig a színes nyomást illeti, úgy a fénynyomásnál az az irányadó, hogy a kép meglehetősen teljesen a fényképekhez hasonlítson, a mit szokás szerint vékony papírra készítenek és erősebb vagy kéregpapírra ragasztják fel. Ez a papiros finom krétaréteggel van bevonva és azt lehet nedvesítve vagy szárazon is nyomás alá használni, de annak nyomása különös gon-

dosságot kíván, hogy ráncz ne képződjék és a papír felgyűrődése vagy a krétaréteg ráragadásától megóvassék.

A többszínben való nyomást is kultiválják már a fénynyomásoknál, itt is bevezették a háromszín-nyomást, melyhez azonban kitűnő ügyesség és szakavatottság szükséges, hogy tökéletes lehessen. Ez a fő oka, hogy a fénynyomással még igen keveset produkálnak ezen a téren.

A nyomott példányokat éppen úgy lehet kijavítani, mint a fényképeket és egy vagy két nap után, a midőn azok teljesen szárazok, mázzal is be lehet vonni, vagy csak finom gyapotpamuttal, tisztá zsirkóporral dörzsölük be, a mi által azok a fényképhez hasonló fényt kapnak.

Nádor Lajos.

Magyarországon át — Amerikáig.

(Felolvasza szerző a Szakkör 1900. április 29 én tartott havi ülésén.)

Hogy sokkal könnyebb valami érdekeset meghallgatnunk, mint arról értekezünk, ezt elvitatnunk nem lehet; de viszont nem kevésbé nehéz egy unalmas felolvasáshoz hallgatóközönséget fognunk, melynek nagy része már pusztán a megjelenés által is feszélyezve érezni magát, különösen oly dolgok előadásánál, melynek tartalma már a czimből kifolyólag is tárgyaltanná válhatna hallóérzékeinknek.

Ezeknek figyelmét még egy sokatmondó cím sem képes lekötöni és nem túlzok, ha azt állítom, hogy ma, a XX. század kezdetén, ennek ellenkezőjéről meggyőzetni magunkat — valóban merész föltevés is lenne.

S éppen e sajnosan ismert körülmények adták meg jelen felolvasásomhoz a címet, melynek tartalmát egy útleírásban vélik hallhatni, — kezdve az elindulástól a hajótörésig és az innen átelt szenvedések sorozataival egészen addig, míg egy második Robinzon meséjével gazdagodva, talán megelégedéssel távoznának e helyről, a hol eddig többnyire csak szakdolgokkal foglalkoztak.

S e feltevésük nem is ok nélkül való, mert „mindenben jó a változatosság“ — mondja a példaszó, s így miért ne lehetne nekünk is egyszer eltérnünk szokásos felolvasásainkban az eddigi komoly dolgok megvitatásától, hogy e helyett inkább egy oly történettel lépünk elő, melynek elevensége mozgásba hozhatná elfásult idegeinket.

E nézet elfogadható is lesz akkor, ha meggondoljuk, hogy a gyakorlat az életben már sok esetben megmutatta, hogy az az örökös tudnivágyás — különösen merev előadásban — leverőleg hat az emberi szervezetre még akkor is, ha az egyenesen a létfentartásnak egyik főtényezőjét képezni is.

E végből kerülni szándékoztam minden komolyabb szakbeli előadást, midőn a már jól ismert dolgok helyett egy — mondhatni — egészen új czímmel léptem

a nyilvánosság elé, hogy annak terjengő fogalmát igen tisztelt hallgatóimmal megismertetve, egy félórai kellemes szórakozás által kárpótolva legyenek szives türelmükért.

De ember tervez, Isten végez!

Én is alávettem magam e végzésnek és beismerem, hogy jelen felolvasásomnak a címe csak mint csalétek szerepel s így elnézők lesznek, ha nem is igyekszem az általuk hozzám kötött reményeknek megfelelőleg uti kalandokról referálni. Bár érdekesebb lehetne talán, ha valami csetvadászatról vagy más ehhez hasonló dolgok megtörténtéről és az ezzel kapcsolatos epizódokról tudnék kimerítően értekezni, de miután irtózom a „viztől” s így hajón sem ülhettem soha, annál is inkább, mert hajótöréstől tartva, inkább csak szárazon „úszom”, lemondok ennek ismertetéséről.

És így nem is mentem magam akkor, midőn megvalloim, hogy ez a rövid bevezetés, melylyel ez ideig kerülgettem tulajdonképeni tárgyamat, csak hamisítvány, a mely mögött rejtőzik az az unalommal bőven kárpótolt téma, melynek már a megkezdésekor biztosan elvárom önöktől a szervezkedést — a kaláber-asztalnál.

De e jól megérdemelt merényletet, mit ellenem terveznek, nem vehetem zokon, a mennyiben ezzel a szerény tettükkel csak egyenlítik tartozásukat velem szemben, midőn én egy kis siker reményében — értve a tömeges megjelenést (?) — oly tárgynak ismertetését vettem programmul, a melyhez egyáltalán szólni sem tudok.

Tisztelt hallgatóim! Én önöket becsaptam már akkor, midőn alkalmat adtak nekem arra, hogy elolvassam e címet: *Magyarországon át — Amerikáig.*

E fogásomat előzékenységből nevezhetik ugyan hálaatlanságnak is, de midőn ezáltal sikerült figyelmüket a magam részére hódítani, jól esik e megjegyzésük, és hogy minden kételyüket az én képzelt utazásom felől eloszlassam, sietek bebizonyítani, hogy nem okvetlen szükséges tengeren járnunk idegen helyekre, hogy ismereteket gyűjtsünk, megszerezhetjük ezt olcsóbb árért — több kintartással — itthon is.

Most pedig áttérek arra a kérdésre, hogy miért nem nyilvánul meg Magyarország egyetlen nyomdával bíró városában sem az előállítandó munkákon bizonyos stilszerűség, mely nélkül eredetét, feltűnőt s minden nemzetektől teljesen elütőt produkálnunk nem lehet.

Erre megfelelhetünk igen könnyen, ha azt állítjuk, hogy a mi érzékünk még nem fejlődött annyira, hogy e kívánalmaknak csak részben is megfelelően, magunkat önállósíthassuk. Igaz ugyan, hogy ez csak részben a mi hibánk, — melynek megvilágítása az alább felsoroltakban nagyon is szembeötlő — de hogy ezt meg is lássuk, szükséges oly szemüvegen néznünk, mely ezt a bajt valójában meg is mutassa, hogy aztán orvosolhassuk.

Szaktársaim haladó része bizonyára észlelhette, hogy úgy a fővárosi, mint a vidéki nyomdákból hozzánk

került nyomtatványokon — a kisebbeket nem is említve — mennyi helytelen felfogással találkozunk; ilyenkor önkéntelenül is visszagondolunk nyomdászatunk bölcsőkorára s méltán, mert ha párhuzamot vonnánk a kettő között, bizonyára olyan véleményt kellene alkotnunk, mely a jelenlegi haladásnak nem igen válnék előnyére.

S e részről még csak védekeznünk sem lehet, ha tekintetbe vesszük, hogy mai megrendelőinknél szintén hiányzik az az érzék, a melynek hivatása lenne a jó és rossz között választani s e tapintatlanságuk igen hátrányos reánk nézve, a mennyiben ezáltal szabad mozgásunkban gátolva vagyunk a reánk bizott munkának tervezeténél és kivitelénél.

Pedig a míg ez tart, addig álmodnunk sem lehet a mi holdbeli stílünkről, de különösen akkor, ha a mi betűöntőink még továbbra is a külföld nyomán hozzák forgalomba termékeiket s hozzá minden eredetiség nélkül; így igazán nem lehet kilátásunk arra, hogy mostani nemzetközi jellegünkből kivetkőzve, megteremtjük a már eddig is sokat hangoztatott magyar stilt.

Erre nézve nem lesz érdektelen megemlítenem azt, hogy egy bécsi cég ugyan már megtette a lépéseket ez iránt, a mennyiben egy hazánkbeli kiváló rajztanár segítségével létrehozta az első magyar motívumokkal ékeskedő diszítést, melyet *Ornamente nach nationalen Motiven* cím alatt már forgalomba is bocsátott, de hogy ez be is fog válni a gyakorlatban, ezt — *egyelőre nem hiszem.* Jó lehet ugyan, hogy az egyes darabok magukon viselik azt a jelleget, melyről mindenki felismerheti a magyart, még sem lehet teljes sorozatnak venni, a mennyiben az eddig meglévőekkel a szemnek tetszetőst készítenünk csak nagyritkán lehet s akkor is időpazarlással, pedig éppen ellenkezője volna hivatva azt elfogadásra bírni, hogy így a gyors és szép munkával a külfölddel szemben is megállhassuk a versenyt.

Ezért szükségesnek vélném, ha a mi betűöntőink jönnének összeköttetésbe hazánk kiválóbb rajzolóival, — a kik már ez ideig is igyekeztek mindenben hazait produkálni — hogy közös akarattal úgy a diszítéseknek, mint a betűfajoknak bizonyos *jelleget* kölcsönözzenek, de mindenestre, tekintettel kell lenniök arra, hogy az általuk teremtett dolgok a mi feldolgozásunkat is könnyítsék, még pedig azáltal, hogy néhány módozattal mutassák meg egyuttal az irányt, melyen haladnunk kell, mert csak így leszünk képesek a magyar nyomdászatot — más kulturnemzetekétől eltérően — helyesen művelni.

Feltételezem, hogy az itt elmondottak miképeni értelmezését az arra hivatott egyének is felfogják és hogy minden lehető el is követnek annak mielőbbi megvalósítására. Azt sem vonom kétségbe, hogy ebbeli törekvésüket nem az üzleti szellem hiánya, hanem az anyagi áldozatok hátráltatják, mindazonáltal kell, hogy áldozzanak, mert már meggyőződhetek arról, hogy az önmegtartadásuk által piáczot nem teremtenek.

Ellenkezőleg, így csak kényszerülve érezzük magunkat, hogy üzemünkhöz a szükséges berendezést továbbra is a külföldről szállíttassuk; pedig hogy ezáltal a visszaesés mily arányokat ölt, arról betűöntőinknek már tudomásuk lehet.

E pár szóban kifejtett véleményemet csak szükségkép említettem, mintegy bizonyítva ezáltal is, hogy egy hazánkbeli szedőnek sem adatott még e részről sem alkalom, hogy munkájában saját nemzetét hirdesse; de hogy ezt némileg körvonalozzam is, vissza kell térnem a már előbb említett magyarországi nyomtatványok megszemlélésére.

Úgy hiszem, vannak közöttünk néhányan olyanok, a kik a régi gyakorlatból kiindulva, véleményt mondhatnak azokról a kisebb-nagyobb művekről, melyek az utóbbi években hazánk különböző helyein megjelentek és a melyek hivatva lennének haladásunkat a külfölddel szemben úgy tüntetni fel, mint a kik méltó helyet foglalhatnak el a nyugot államaiban is.

És ez utóbbi állítást egész természetesnek is vesszük, annyira, hogy ennek ellenkezőjéről meggyőzetni magunkat ma már nem is engedjük. Pedig ha igazságos kritikát gyakorolnánk, könnyen magyarázható lenne, hogy e túlbizalom okozza nagyrészt azt, hogy mi mindent nagyító üvegen nézünk s így — természetesen — sokat is látunk, pedig valójában azok igen keveset tartalmaznak.

Ere vonatkozólag megemlítem, hogy ritkán ugyan, de elvéve találkozunk elsőrangú műintézetek termékeivel, a melyek igazán megérdemlik, hogy bírálat tárgyát képezzék s ilyenkor effeledjük, hogy e muzeumba való ritkaság annyit tesz ki a magyar nyomdászatanban, mint egy csepp a tengerben.

Hol van még az a sok nyomda, a melyek közül egyik-másik ha nem is folytonosan, de néha-néha mégis előtérbe lép?

A holdban! S ezt mi nem látjuk. S e nem dicsérendő tulajdonságunk hiánya folytán történik meg velünk, hogy egy jó fejében feledünk ezer meg ezer rosszat.

Itt felállítom a kérdést, hogy lehetséges ez?

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

A **nyolczőrai munkaidőt** hozta be május 1-jével a fővárosi **Kertész József** könyvnyomdai czég. A személyzetével való humanus bánásmódja által, mind pedig munkáinak csinos és szabatos kivitele folytán már régóta jó hírnévben álló nevezett czég e tétével újra tanujelét adta, hogy a korszellemmel haladni kíván és méltányolni tudja személyzetének hozzá való ragaszkodását. Bár nagyobb intézeteink mielőbb sorba követnék e szép tettet.

Moiret F. Ödön ismert fővárosi papírnagykereskedő e hó 1-től a **Rigler József Ede** cs. és kir. udv. papírneműgyár részvénytársaság igazgatója lett. Eddigi üzlete fenmarad ugyan, de az említett czég neve és tulajdona alatt.

Pető Lipót ötvenéves jubileuma. Ötven év hosszú idő, különösen ma, midőn a statisztikusok és orvosok kimutadják, hogy a munkás átlagos élete alig éri meg a negyvenediket. Mennyi fáradságot és küzdelmet kell annak végigszenvedni, kinek megadja a sors a hosszú életet, munkás létére is! Egy ilyen fáradságos és tisztességes munkás életet ünnepelt meg a Franklin-Társulat a múlt hó 22-én **Pető Lipót** szaktársunk személyében. Nem voltak nagyratörő terveit, nem kereste a hírnevet soha, de ebben az egyszerűségében tisztán és önzetlenül tartotta meg páratlan becsületét és tisztességét. Életrajzából, melyet ez alkalomra a Franklin-Társulat adott ki, röviden adjuk a főbb vonásokat: **Pető (Pick) Lipót** született 1838-ban, a veszprémmegyei Súr községben. 1850-ben Bécsben a Lell-féle nyomdába ment tanoncznak. 1855-ben felszabadulva, Grácban, majd később Szabadkán s Zomborban találjuk. 1858-ban visszament Bécsbe s onnan tovább vándorútra. 1859-ben besorozták s csak 1865-ben találkozunk vele ismét Zomborban. 1869-ben már Budapestre a Kertész-féle nyomdába került mint lapszedő s mikor lapja megbukott, a Pesti könyvnyomdarezvénytársasághoz került, hol a Magyar Nyelvőrt szedte. 1877. évben innen kilépvén, a Franklin-Társulathoz került, a hol még ma is van. Anyaegyesületünk életében is szerepelt, hol mint pénztáros, hol pedig mint árszabály-bizottsági tag, 1893 óta pedig a Magyarországi Munkások Rökkant-és Nyugdíj-Egyesületének pénztárosa. Ama sok jókívánathoz, melyet az ünnepelthez intéztek, teljes szívből hozzáteszszük a magunkét, azzal az óhajjal: hogy a Gondviselés adjon még sok ilyen becsületes és tisztességes szaktársat, mint a milyen **Pető Lipót!** (St.)

Talán mégis lesz szakiskola! Mint értesülünk, a főváros tanácsa előterjesztést tett a közgyűlésnek az általános irányú inasiskolák megszüntetéséről s ezek helyett szakirányú inasiskolák felállításáról s ezzel egyszersmind kilátásba helyezte egy nyomdászinas-iskola felállítását is. E szándékot már közölték a kereskedelmi miniszterrel is, a ki elismeréssel vette azt tudomásul s egyúttal jelentést vár a létesítések eredményéről. Mi részünkről csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy az itt kilátásba helyezett nyomdászinas-iskola mikor fog valóban létesülni s nem válik-e be csakugyan az a jóslás, hogy még a tízéves jubileumát is megülhetjük majd a szakiskola felállítására való készülődéseknek. No de most már legalább a kilátás megvan.

János-ünnep. A budapesti nyomdász-szakkörök által rendezendő János-ünnepség **junius 24-én** lesz. A végeles programm még nincs megállapítva. Az idei ötszázados évforduló annyiban fog különbözni az előbbi években tartottaktól, hogy most délelőtt a Vigadóban matiné is lesz, a tulajdonképeni mulatságot pedig a kőbányai söresarnokban rendezendő kerti ünnepség keretében tartják meg.

Gutenberg-ünnep a vidéken. A kassai könyvnyomdászok saját könyvtáruk alapja javára, a kassai nyomdatulajdonosok védnöksége alatt, **junius hó 3-án** (pünkösd vasárnapján), a Lajos-forrásnál Gutenberg-ünnepet rendeznek. A mulatságon az ottani koszorús-dalegylet is közreműködik.

Nyomdász-kuglizót nyitott meg az **Ébredés Dalkör** e hó 20-án egyesületi helyiségében (VII., Nagydíófa-utca 28.), még pedig nyeremény-díjakkal. Mint értesülünk, a dalkör állandósítani akarja e vasárnapi szórakozást. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy a dalkör az eddigelé kultivált **kedélyes estélyeket** az idén is folytatja.

A hirdetésbélyeg megszüntetéséről szóló törvényjavaslatot, melynek életbeléptetésétől a nyomdaipar fellendülését reméljük, e hó 10-én fogadta el végleg a képviselőház.

Honi ipar czímmel egy havonként egyszer megjelenő lap indult meg a múlt hó 1-én. Célja a honi ipart megismertetni és megkedveltetni. A lap kiállítása szeczesziós

irányban mozog s Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája állítja elő.

A párisi világkiállítás tanulmányozása céljából a kereskedelemügyi miniszter leiratban értesítette az összes hazai kereskedelmi és iparkamarákat s az Országos Iparegyesületet, hogy kész száz munkást és hatvan kisiparost 300—300, illetve 400—400 koronával a Párisba való utazásban segíteni. Bővebb értesítés a kamaráknál és az iparegyesület igazgatóságánál nyerhető. Óhajtható lenne, hogy szakmáinkból is többen pályázzanak az államségélyek elnyerésére, de mindenesetre olyanok, a kik hivatottsággal bírnak arra, hogy az e tanulmányútból merített tapasztalataikat szakmánk terén érvényesítsék. Bár az összeg talán szerény is különösen azoknak, kiknek családjuk van, miután az illetőknek családjukról is kell gondoskodniok távollétük alatt, de a kiknek van nélkülözhető megtakarított pénzük és hivatottságot éreznek magukban, alig fordíthatják hasznosabb célra, mintha e nagyszabású kiállítást megtekintik s így tapasztalataikat gyarapítják és gazdagítják.

Fiumében április hó 15-én tartotta az ottan csak mult évi október 1-je óta működő *nyomdász-egyesület* első rendes közgyűlését. Az egyesület célja beteg és átutazó szaktársak segítése. A márczius 31-ével lezárt mérleg 352 korona 60 fillér egyesületi vagyont mutat fel. Az egyesületi vezetőség következő szaktársakból áll: Elnök *Alessandro Bulaich*; alelnök *Federico Lágel*; titkár *Abbondio Quaranti*; pénztáros *Emidio Capudi*; ellenőr *Giustiniano Zustovich*. A tagok létszáma 53.

L'arte del libro. *Periodico di tipografia, litografia ad arti affini* cím alatt *Fiumében* egy havonként megjelenő szaklap indult meg, melyet hirdetésekre alapítva, díjtalanul küldenek szét Isztria, Dalmácia, Trieszt, Görz, déli Tírol nyomdászai közt. Eddig három szám jelent meg. A lap másfél ívből áll, kis negyedréte alakban, felemás szöveg és hirdetés-tartalommal. Szerkesztője és kiadó-tulajdonosa *Battara Péter* fiumei nyomdatulajdonos.

A mainzi Gutenberg-jubileum rendezésének egyes, a nyilvánosságra kerülő részletei már némi világot vetnek ez ünnepély nagy arányaira. Az ünnepély második napján, vasárnap, június hó 24-én fog végbe menni a Gutenberg-szobor előtti hódoló Te Deum, mely szertartásnál nyolczkilencszáz férfialdos és nyolczszáz fiúénekes fog közreműködni, kísérve a mainzi vár bástyáin felállított ágyúk üdvölvései és a zenekarok s harangok zúgása által. A június hó 25-én tartandó történelmi körmenetben körülbelül 3000 személy fog résztvenni; a költségek fedezésére Mainz város 25.000 márkát szavazott meg, míg a polgárság körében 30.000 márkát gyűjtöttek. Más testületek is tetemes összegekkel támogatják a körmenetet; így a mainzi dalárda részéről 10.000 márkánál több gyűlt be. — A tervbe vett mainzi Gutenberg-múzeum létrejövetele érdekében egy Londonban élő mainzi polgár 10.000 márkát gyűjtött, a hesseni országgyűlési képviselők pedig 25.000 márkát ajándékoztak. Ugyane célra Mainz város hatósága 50.000 márkát engedélyezett.

Lipcsében egy *Krüger E.* nevű szedő nemrégén ülte meg pályafutásának ötvenedik évfordulóját. Az ünnepély ritkaságát emelte az a még ritkábban előforduló körülmény, hogy a jubiláns a lefolyt ötven esztendő majdnem teljesen egyetlen munka mellett, a Grimm Jakab és Vilmos testvérek által összeállított német szótár szedésénél töltötte el. Mai nap-ság, a paketirozási rendszer idejében, ez majdnem hihetetlennek tetszik.

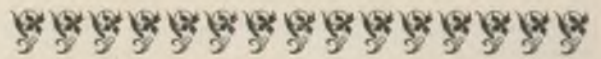
Az antwerpeni Plantin-Moretus múzeumnak nagy hírű nyomdászati műkincseit a nyilvánosságnak akarják átadni, oly módon, hogy a műbecsessel bíró részlemezek, fametszettek és egyéb grafikai ornamentikákból sokszorosítás útján hasonlókat akarnak készíttetni és forgalomba bocsátani. Az életrevaló tervnek mielőbbi megvalósítását kívánjuk.

Angol könyvstatisztika. A mult évben Angliában 7567 új könyv vagy régebben megjelenteknek új kiadása került ki a sajtó alól, 50 kiadással több mint 1898-ban. A novella-irodalom ezek közt 1825 új könyvvel van képviselve, az 1898-ban 1758 számmal megjelentekkel szemben; vallásos tartalommal bírt 693 könyv, az előző évi 688-czal szemben, történelmi és biográfiai jellegű volt 654 kiadás, az 1898. évi 743 ellenében.

Új celluloid. Franciaországban egy újfajta kámfor-nélküli celluloid-anyagra adtak szabadalmat. A kámfort naftalin helyettesíti, a mi által az előállítás jóval olcsóbb; a kámfor kilója 6--8 korona, a naftaliné csak 40 fillér.

A telefon terjedése. A lakosság számához arányítva a legtöbb telefonkészülék Svédországban van, a minnek az az oka, hogy ott az előfizetési díj igen olcsó. Stockholmban 30.000 telefon-előfizető van, vagyis több mint akár Párisban vagy Londonban. Az alábbi kimutatás, melyet az Engineering-ből veszünk át, mutatja, hogy az egyes államokban hány telefonkészülék esik 10.000 lakosra: Svédországban 113, az Egyesült-Államokban 107, Norvégiában 97, Svájcban 93, Kanadában 67, Új-Zélandban 60, Luxemburgban 47, Dániában 46, Finnlandban 29, Németországban 20, Angliában 18, Hollandiában 16, Belgiumban 14, Ausztriában 9, Franciaországban 7, Spanyolországban 6, Magyarországon 6, Olaszországban 4, Oroszországban 2, Japánban 1. A telefon most már az egész világon el van terjedve; így például Hava szigetén is 200 telefonkészülék van használatban.

Egy minden tekintetben teljesen megfelelő formatisztító szer ügyében hozzánk nap, nap után érkező számos kérdésre válaszunk csak egy lehet. A ki eddig nem tette, tegyen a Rákóczy tanár-főle betűtisztító sóval kísérletet és mi biztosak vagyunk benne, hogy soha ennél jobb és olcsóbb mosószerre szert tenni nem is kíván. Hazafiúi kötelességet teljesít tehát az, ki az említett kitűnőnek bizonyult honi gyártmányt kellőleg támogatja.

HIVATALOS RÉSZ.

Pályázati hirdetés.

A Könyvnyomdászok Szakköre pályázatot hirdet egy, a Kör használatára szolgáló *tagsági jegy szedésére és nyomására.*

Módozatok:

1. A tagsági jegy modern irányban, az eddigi tagsági jegy szövegével, ugyanennek nagyságára, színes nyomással (3—5 színben) készjendő. Mintával szolgál és esetleges kérdésekre felvilágosítást ad a titkár (Budapest, Pallas-nyomda, V., Kálmán-u. 2.).

2. A tiszta levonatú s teljes kivitelű pályamunkák, jelítés levéllel ellátva, *három példányban, legkésőbb 1900. évi szeptember hó 1-ig* a Kör titkárához küldendők.

3. A pályamunkákat a Kör szakbizottsága fogja megbírálni, esetleg a körön kívül álló szakerek bevonásával; megkíváncsi, hogy a bírálat által netalán követelt módosítások a nyertes részéről figyelembe vétessenek. A pályázatban résztvevők a bírálatban nem vehetnek részt.

4. A pályadíj 70 korona. E díj azonban csak *abszolút becsű* műnek adatik ki.

5. A pálya-dolgozatok levonatai a Kör tulajdonába menvén át, a pályanyertes mű sokszorosítás útján fog terjesztetni s kizárólag csak a Kör által használtatattik. A pályadíjat nem nyert dolgozatok jelíges levelei nyilvánosan fognak megsemmisíttetni.

Felhívjuk a pályázatra szaktársaink figyelmét és az arra hivatottakat kérjük, hogy a pályázatban résztvenni szíveskedjenek.

Budapest, 1900. május havában.

A Könyvnyomdások Szakköre választmányának megbízásából:

Radnai Mihály,
titkár.

Havi felolvasó ülés 1900. évi április hó 29-én.

Elnök *Schwind Béla* alelnök.

Elnök távollétében *Schwind Béla* alelnök megnyitván az ülést, felkéri *Bukhovsky Bertalan* tagtársat felolvasásának megkezdésére. A felolvasás végeztével elnöklő köszönetet mond szerzőnek emez ötletes dolgozatáért s csak azt ajánlja, hogy meghallgatására igen kevesen jöttek el. Együttel felkéri annak átengedését a Grafikai Szemle részére.

A folyó ügyek tárgyalása során *pénztáros* előterjeszti jelentését, mely tudomásul szolgál.

Titkár a következőkről számol be. A Kör választmánya az e hóban tartott ülésén elhatározta, hogy körünk részére szükséges tagsági jegy szedésére pályázatot hirdet 40 koronás díjjal, melyhez hozzáadja az Évkönyv részére kitűzött, de ki nem adott 30 koronás hirdetés-díjat, a melylyel együtt 70 korona lesz a tagsági jegy pályadíja. A díj csak abszolút becsű munkának fog kiadni.

A havi ülés titkár jelentését helyesléssel veszi tudomásul. (A pályázati hirdetést a feltételekkel együtt lapunk mai számában más helyen közöljük.)

Másodtitkár a Kör helyiségéről jelenti, hogy — mint az már a közgyűlésen jelezve volt — sikerül a szerdai napot állandóan megkapni s kifejti, hogy az alakuló választmányi ülésen elhatározottat, hogy annak ünnepélyes megnyitása szeptember vagy október hóban történjék. Kéri ezt tudomásul venni. *Benes Sándor* tagtárs figyelmébe ajánlja a választmánynak, hogy a szerződés megkötésekor a díszletek használatát is kösse ki. Ezt a választmány figyelembe fogja venni. *Másodtitkár* jelentése tudomásul vétetik.

Elnöklő ajánlja, hogy *Káldor Lajos* tagtársunknak ama fáradságáért és buzgalmaért, a melylyel felolvasásait tartotta, szavazzon a havi ülés egyelőre köszönetet, mivel nem akar precedenst alkotni arra, hogy a felolvasásokat díjazzuk. Hogy azonban nevezett tagtársunk fáradsága némiképp mégis jutalmazva legyen, akkor adjuk meg a tiszteletdíjat, ha a felolvasás tárgya — mint azt a választmány elhatározta — a Grafikai Szemle mellékleteként könyv alakban meg fog jelenni. Elfogadtatik.

Elnöklő megköszönve — az igaz, hogy csekély számú — érdeklődést, reméli, hogy az őszszel, midőn már saját körhelyiségünk leend, az érdeklődés sokkal fokozottabb lesz s az őszi idény előtti utolsó ülést bezárja.

Béleptek a Körbe: Pingitzer László, Ferderber József, Prábitz Gyula, Baron Ferencz, Glück Béla, Nagy Jenő, Singer József, Gáspár Vilmos, Staudinger Janos, Schiller Jakab, Török János, Haas Dezső, Breuer Miksa, Battacsek Rezső, Brieger Tivadar, Donáth Izidor, Grünberger Dávid, Hartmann Arnold, Infeld Miksa, Kudalek Lajos, Lengyel Dániel, Pick Béla, Schwartz László.

Hátralék miatt törölendők: Szalay Sándor, Tóth Lajos, Freckay István, Frank Lajos, Nagy Károly.

Kiléptek a Körből: Deutsch Jenő, Horváth Antal, Schorn István, Löw Alajos.

Meghaltak: Karch Lipót és Pejtsik Károly.

Radnai Mihály,
titkár.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű *kondícióváltozást*, úgy az *abba való be-*, mint *kilépést haladéktalanul* adjanak tudtul a Kör *pénztárosának*, mert csakis így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a czélra egy egyszerű levelezőlap.

A Szakkör pénztárosának lakása: VII., Csömöri-út 2., III., 15. Ertekezhetni vele naponként délben 1/11—2-ig és este 1/38 óra után.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszedésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig *Wolf Antal* egyleti küldönc útján *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztárosához (VII., Csömöri-út 2., III., 15.) lehetőleg minden hó 10—12-ig.

Németh Ferencz

fényképész (IX., Bokréta-utca 23. sz.)

a következő, igen mérsékelt árban készít fényképeket a Szakkör tagjai és családjai részére:

Vízit-fénykép	...	6 db. 2 frt 50 kr., 12 db. 4 frt.
Kis Makart	...	6 » 4 » 50 » 12 » 7 »
Kabinet	...	6 » 5 » — » 12 » 9 »
Makart	...	6 » 7 » 50 » 12 » 13 »

Megrendelés alkalmával mindig az *utolsó havi nyugtával* kell igazolni azt, hogy az illető a Szakkör tagja.

Erdélyi M.

cs. és kir. udvari fényképész (Budapest, IV., Ujvilág-utca 2. és Erzsébet-tér 18. sz.)

szakkörünk tagjainak fényképek készítésénél a következő kedvezményeket adja:

6 db. vizit	fénykép	...	3 frt, 12 db. 5 frt.
6 » kis Makart	»	...	7 » 12 » 12 »
6 » kabinet	»	...	8 » 12 » 13 »
6 » Makart	»	...	10 » 12 » 18 »

A midőn e kedvezményt Körünk tagjainak figyelmébe ajánljuk, egyben tudomásul adjuk, hogy a tagság mindenkor az *utolsó havi nyugtával* igazolandó.

Felolós szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdások Szakköre.

Kner Izidor könyvnyomdász Gyomán

könyvelőt keres, ki mellékesen a rendelések összeállításánál is segédkezni tud (expedíció). Csak fogalmazni jól tudó, szép írású egyének pályázhatnak és a ki már nyomtatvány-raktárt kezelt, előnyben részesül. Évi fizetés 2000 korona, mellékkeresetre alkalom nyújtásával.

Telefon 62—79.

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antiqua-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

BÖLE JÓZSEF ↗

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
v. 67
Stáhly-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadtnak és pontosan eszközöltetnek.

Eladó vagy
becserélni való

simitó-gép.

Egy teljesen jókarban levő,
12 deszkával ellátott NAGY
SIMITÓ-GÉPET jutányosan
eladok vagy egy tömöntő-
gépért becserélek.

FEKETE MIHÁLY
nyomdatulajdonos Kecskeméten.

Hamburg

Beil & Co.

Druckfarben-Fabrik

Főraktár és iroda:
MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Súlyom-utca 13.

A Rákóczy tanár-féle **Betű- tisztító-só**

a legjobb és legolcsóbb mosószer.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. víz,
régiben 10 » » veendő.

Ára: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: **46 korona**, 100 kilo-
grammon alóli megrendelésnél **50 korona**, engedmény nélkül, bér-
mentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyom-
dák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-
Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek,
Pallas irodalmi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t.,
Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir.
államnyomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügy-
védi nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton,
Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin
Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda
és T. stb., stb.

RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VII. ker., Miksa-utca 17. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapesten.

Féltői kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden
tekintetben megfelelőnek találván, mint kitűnő mosószeret mindenkor
a legmelegebben ajánlhatjuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.

Tanay, művezető.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

WÜSTE F.

Iroda és raktár:

Budapest, VI., Király-utca 60. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való
fekete és színes, valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár. ↗ ↘

↗ ↘ ↗ ↘ ↗ ↘ Kéncze-gyár.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

Kitüntetések:

*Temesvár 1891.
 Philippopol 1892.
 Országos Iparegyesület 1892.
 Mill. kiállítás Budapest 1896.*

47.004. és 53.406. számú
 osztr.-magyar szabadalmak.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

Telefon 56-64.

Gyár, iroda és raktár:
 IX. ker., Márton-utca 19. szám.

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Készít legjobb minőségű illusztráció-, ujság-,
 mű-, díszmű- és mindenféle színes festékeket.

Bronzok. ✧ Kenczék. ✧ Koromégetés.

Patent gelatin hengeranyag.

Umido, könyvművészeknek nélkülözhetetlen nedvesítő-szer vezérképviselőisége.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE

Körforgású nyomógépek

BUDAPEST.

ujságok, könyvek és illusztrált művek egy- és többszínben nyomására, tökéletesített fölcser- és körbenforgó réshajtogató készülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festékdörzsölő hengerrel.

Kétszínű nyomó gépek, 2 festék-szerkezzettel, 2 vagy négy festékdörzsölő hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő résköszörülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Aranyozó-, dombornyomású- és kivágó-sajtók.

Könyvnyomdai kézsajtók.

Tömöntődel berendezések.

Könyvnyomdai gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akcióidész-gyorsajtók.

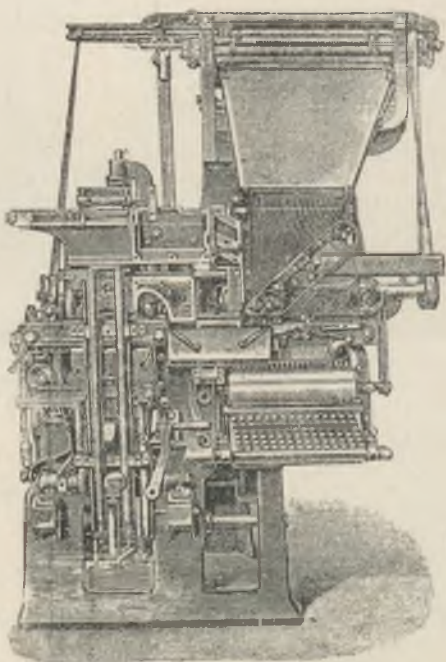
HASZNÁLT GYORSSAJTÓK

alaposan kijavítva és átalakítva, jóállás mellett jutányos árért eladók.

LINÖTYPE

a legnagyobb munkaképességű

szedő-, öntő- és osztó-gép.

Munkaképességét semmiféle más szedő-gép sem közelíti meg. Eddig több mint 7500 gép van üzemben. Tökéltörlesztése Amerikában és Angliában 5°/_o-ban van megállapítva, miután bebizonyult tény, hogy a LINÖTYPE helyes kezelés mellett egy emberöltőt meghaladó ideig is eltart. Az osztással, mivel a gép önműködőleg dolgozik, nem kell bajlódni. Tetszés szerinti sorszélességre lehet rajta szedni, egészen 28 cicerőig. Kezeléséhez csak egy személy kell. Németországban óránkint átlag már 9000 betűt szednek rajta. A LINÖTYPE elterjedésének most már mi sem vehet gátat. Felülmúlhatlanságát és nagy munkaképességét semmi sem bizonyítja jobban, mint az a sok utánrendelés, a melyeket a következő cégek tettek:

Münchener Zeitung, München.
Hamburger Neueste Nachrichten, Hamburg.
Saardruckerei, St. Johann a. d. S.
Pfälzische Rundschau und Generalanzeiger,
Ludwigshafen a. R.
Essener Volkszeitung, Essen a. R.
Generalanzeiger, Würzburg.
Leipziger Tageblatt, Leipzig.
Leipziger Neueste Nachrichten, Leipzig.
Neckar-Zeitung, Heilbronn.
Fränkischer Kurier, Nürnberg.

Ihring & Fahrenholtz, Berlin.
Ostdeutscher Grenzbote, Stallpönen.
Louis Schneider & Co., G. m. b. H.,
Berlin.
Zeitung für Pommern, Kolberg.
E. Mühlthaler, München.
Annaberger Wochenblatt, Annaberg i. S.
Der Gemeinnützige, Varel, Oldenburg.
Koblenzer Zeitung, Koblenz.
Beobachter, Aeschaffenburg.
Generalanzeiger, Hemscheid.

Hildesheimische Zeitung, Hildesheim.
Generalanzeiger für Bonn und Umgebung,
Bonn.
Neues Tagblatt, Stuttgart.
Offenbacher Zeitung, Offenbach a. M.
Chemnitzer Tageblatt, Chemnitz.
Neues Wiener Tagblatt, Bécs.
Gebrüder Stiepel, Reichenberg.
Reichswehr, Bécs.
Friedr. Irrgang, Brünn.
A. Edlinger, Innsbruck.

✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠ Bővebb felvilágosítást ad ✠✠✠✠✠✠✠✠✠✠

a Mergenthali szedőgép-részv.-társaság

vezérképvisellete Ausztria-
Magyarország részére

DUKES M. utódai, BÉCS, I., Wollzeile 6.

A legkülönfélébb czélszerű és divatos
Könyv- és címzetűkből
nagy választékot tart.

FISCHER ÉS MIKA
BUDAPEST
VI. ker., Révay-utca 6.
Betűöntőde * Tömöntőde

Folyton készletben tart: szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és a legjobb minőségben kiállítva.

Ajánlja szabadalmazott
nyomdai vonalzó-berendezését
táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 10 ft.

Elvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

Erste österr.-ung.
Trocken-Stereotypie
Wien
IV., Paniglgasse 17/a.

*Könyv- és
ujság-nyomdákban
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő
Tanczer József
Budapest
VI., Gyár-utca 62.
Telefon 28—32.

a készen szállított, száraz stereotíp-pépek a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszészerinti mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindennemű teljes tömöntődei felszerelések szállítása.

GÉP-, ÉRCZ. ÉS FA-FELSZERELÉSI GYÁR.

Carminé Hugó, Bécs

VII., Burggasse 90.
Alapított 1878-ban.

Kérem, mielőtt szükségletét fedezné gépek vagy egyéb nyomdai cikkek bevásárlásában, gyáramat, mely ma a legnagyobb az egész monarchiában, szívesen meglátogatni, vagy írásbeli ajánlatot kérni.

Magyarországi képviselő:
Nádor Lajos
Budapest, IX., Rákos-u. 13.

A GRAFIKAI IPARÁGAK
ÖSSZES SZÜKSÉGLETI
CZIKKEINEK RAKTÁRA.

FŐKÉPVISELETE:

Brendler és Fiai, betűöntő,
Bécs

Kast & Ehinger, G. m. b. H.
Stuttgart

König & Bauer, Würzburg

Hugo Koch, Leipzig

August Fomm, Leipzig
cégeknek.

Telefon

23—70.

Első
Magyar **Betűöntöde**

Ólomzárgyártás ↓ ↓

Mechanikai műhely ↓

Rézléniagyártás ↓ ↓

Tömöntöde ↓ ↓ ↓ ↓

Galvanoplasztika ↓ ↓

Bélyegzőmetszés ↓ ↓

**Részvény-
Társaság**

BUDAPEST

VI., Desseffy-utca 32.

Egész nyomdai berendezések jutányosan
és gyorsan foganatosíttatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár ékezetű

**Könyv- és címzetűkben,
körzetek, rézléniák és kizárásokban,**

továbbá

a legkülönbébb ékezetűk és egyéb nyomdai
fölszerelvényekben.

UJDONSÁG!**EGYETEMES TABELLA-ALAPZAT**

CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA.

- Nagy-Becskekere**
Grcsits I.
Jokly Lipót.
Pleitz Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagynyedi könyvnyomda és papíráruhágyár r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Novák és Verő.
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Wider Jakab.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Körös**
Bazsó Lajos.
Öttinger Kálmán.
- Nagylak**
Hubert Jenő.
- Nagy-Marton**
Gellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Röcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Liebermann Mór.
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecesana.
- Nagy-Szecsény**
Glattstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szöllős**
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Hönig I.
Láng József.
Laszky Ármin.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztó**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyírbátor**
Friegmann Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Píringér János (tulajdonos : Özv. Píringér Jánosné).
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitraválogyi gazd. egyeslet nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanicus N. Miklós.
Vig Er.
Wittigschlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármin.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Tajts József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Adler Zsigmond.
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Eder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Preisak Győző.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda : Rosen-zweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**
Deutsch Izrael.
- Rácskeve**
Róde Mihály.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-könyvnyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsahegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármin.
Pollacsek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab.
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-könyvnyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Jurcsó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlerl Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (hérló: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Bleyer Adolf.
Joerges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
- Sopron**
Breiner E. és Fia.
Hungária-nyomda.
Reininger Ármin.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
- Stájerlak**
Rose V.
- Súmég**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Hírth és Kladek.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Gör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szokolca**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikes Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
- Szatmár**
Lítteczky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Gönczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Müller Mór.
Ujfalussy Lajos utóda (Molnár Mór).
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Oyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Nátháné.
- Szentes**
Hollósy és Vajda.
Szentes és Vidéke nyomdája.
- Szent-Endre**
Schwarcz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternér Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szikszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykun-Szolnok-megyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny.
Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posaune nyomdája.
Moravetz Oyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-könyvnyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
Weiszmann Sámuel.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Harmath József (tulajd.: Özv. Harmath Józsefné).
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Gansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turóc-Szent-Márton**
Gašparik J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné).
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verbászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Oellisz Miksa.
Jager Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny.
Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
Pannonia-könyvnyomda.
- Versecz**
Orcsits M.
Kehrer Lajos.
Kirschner Ernő.
Wetti és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Özv. Tahy Rozália.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Kabos Ármin.
Klenóczkyné Cs. A.
Schwartz Sándor.
Zentai Hírlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádosy Oyula.
Schlesinger Ignác.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Obiát Károly.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsolna**
Áldori Manó.

A ZÁGRÁBI
PAPIRGYÁR-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
EGYEDÜLI MAGYARORSZÁGI ELÁRUSÍTÓJA.

MOIRET F. ÖDÖN

papirnagykereskedése ~ ~ ~
~ ~ ~ és gyári papirraktára

Budapest, V., Báthory-utca 20.

Mindenféle író-, fogalmazó-, okmány-, nyomtató-,
illusztráció- s rajzpapírok raktára.

TELEFON 181.

A Grafikai Szemle papírosa raktárából való.

Szines papírok Luxuspapírok

Lemezek és fénylemezek

Itatospapírok Kartonpapírok

Jó és olcsó

Nyomdász- ruhák,

Szedő- és

Könyvkötő- kabátok kaphatók

BENKŐ SÁNDOR

munkásruha

gyári raktárában

BUDAPESTEN

VI., Lázár-utca 13. sz.

Minták és árjegyzékek kívánatra ingyen
és bérmentve.

CS. ÉS KIR. SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYÁR RAKTÁRA

Budapest

VI. ker., Gyár-utca 64.

Alapított 1829. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
boríték-, csomagoló-,
göngy-, itatós-,
szürke- és min-
dennemű meri-
tett nyomda-
papírok.

MÁSOLÓ-,
SELYEM-
és VIRÁG-
SELYEMPAPÍROK.

Merített író-, okmány-
és könyvpapírok.
PAPIRZACSKÓGYÁR.
Mindennemű lemezek stb.

REPRODUKÁJO - MŰINTÉZET

PHOTO - CZINKOGRAFIA

WOLLITZ

MANFRÉD

AUTOTYPIA

PHOTOTYPIA

CHEMIGRAFIA

4-SZÍNŰ NYOMÁS

PHOTOLITOGRAFIA

TELEFON
16 95

BUDAPEST VI. KIRÁLY UTCA 30.